

BUCCINUM UNDATUM L., monstr. SINISTRORSA Jeffreys, 1867

Een bevriend handelaar in consumptiewulken, Rick van Boxstael te Aalst, bezorgt mij af en toe een bijzondere soort van de familie der Buccinidae. Wat ik echter toch nooit zou verwacht hebben is een exemplaar van de linksgewonden wulk.

Buccinum undatum L., monstr. sinistrorsa Jeffreys, 1867 wordt beschouwd als een der meest zeldzame Buccinidae van de Nederlandse wateren. In het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden bevinden zich slechts twee exemplaren, n.l. één van het strand van Scheveningen en één van het strand van IJmuiden. Beide zijn eerst na 1933 gevonden. In het Zoölogisch Museum te Amsterdam berust één exemplaar van de Oosterschelde bij Veere en tevens één exemplaar van het strand bij Zandvoort. In België was tot 1964 slechts één exemplaar bekend, namelijk in de collectie van de heer Wils.

In maart 1964 kwam ik dus toevallig in het bezit van een exemplaar. Het werd levend gevist in het zuidelijk deel van de Waddenzee. Nog nooit werd bij de handelaar een linksgewonden exemplaar ontdekt, hetgeen de handelaar toch bijzonder zou opvallen, omdat het dier op voor hem ongewone wijze uit de schelp gehaald moet worden. Het exemplaar meet: H = 60 mm, Br = 35 mm. Dunne wand. Met uitzondering van de laatste winding zijn op de bovenzijde van alle windingen tamelijk grove plooiën zichtbaar. Verder dragen alle windingen evenwijdige spiraallijnen. Het periostracum is nog gedeeltelijk aanwezig.

In november 1964 kwam de tweede verrassing. In één week werden drie exemplaren ontdekt, komende van dezelfde groothandelaar in consumptiewulken en tezelfdertijd levend gevist in de Waddenzee. Eén ervan is in mijn bezit: H = 52 mm, Br = 30 mm. De sculptuur is praktisch hetzelfde als van het eerste exemplaar. Gedeeltelijk periostracum. Binnenzijde lichtroze gekleurd. De overige exemplaren bevinden zich te Brussel bij de groothandelaar.

Begin december 1964 heeft R. van Boxstael een exemplaar kunnen zien, te Brussel ontdekt en wederom levend gevist in de Waddenzee.

Begin juni 1965 volgen twee exemplaren en begin juli 1965 nog één exemplaar, alle uit de Waddenzee. Ze berusten te Brussel bij dezelfde groothandelaar.

In januari 1966 werd een nieuwe melding gemaakt van een exemplaar, afkomstig van vissers uit Nederland en thans rustend in de verzameling van Gloria Maris te Antwerpen.

15 februari 1966 een klein exemplaar, levend gevist in de Waddenzee; zeer dunne wand, bovenzijde der 5 windingen met grove plooien. In het midden der windingen zijn de spiraallijnen goed zichtbaar, naar onder toe vervagen ze.

Volgens dr. Ingvar Kristensen worden de consumptiewulken in massa gevist in de Waddenzee, in het bijzonder in de geulen tussen Texel, Den Helder en de Afsluitdijk. De export heeft plaats naar België, Frankrijk en Engeland. In België worden de wulken gewassen en gekookt met specerijen. De dieren worden in hun geheel gegeten. In Nederland wordt deze soort niet gegeten. De Waddenzee-wulken zijn, vergeleken met de Noordzee-wulken, opvallend kleiner. Men weet niet of ze in de Waddenzee trager groeien, dan wel normaal groeien, maar vroegtijdig sterven of naar de Noordzee migreren.

Wulken zijn karnivoren. In de modderige geulen vindt men hun magen soms gevuld met het wadslakje Hydrobia ulvae, dat daar niet thuis hoort, maar er in groot aantal verzeild raakt, door storm of hoogwater.

Naast de gewone Buccinum undatum komen er regelmatig voor:

Buccinum undatum, var. acuminata Brod.

Buccinum undatum, var. turricula Henrard

Buccinum undatum, var. pelagica (King)

Buccinum undatum, var. flexuosa Jeffr.

alsmede een variëteit met één fijne, zeer verheven spiraallijn in het midden van de eerder gladde windingen.

Van de linksgewonden monstrositeit van de wulk bestaan er dus een 14-tal bewijsbare exemplaren, waarvan 9 exemplaren levend gevangen in de Waddenzee. De twee exemplaren die in mijn bezit kwamen en het exemplaar van 15 februari 1966 zijn van identieke sculptuur en komen overeen met het exemplaar, dat is afgebeeld in Bob Entrop's "Schelpen vinden en herkennen", blz. 246. De twee exemplaren die gezamenlijk in juni 1965 ontdekt zijn, zijn volgens ooggetuigenis van R. van Boxstael onderling identiek, ook wat de grootte betreft. Een juiste sculptuur-beschrijving in vergelijking met mijn exemplaren zal ik mij echter voorbehouden.

Door het thans bestaan van meer dan tien exemplaren zou men deze eerder als een monstrositeit opgevatte schelp kunnen beschouwen als een op zichzelf bestaande variëteit. Dit laatste hangt natuurlijk af van bevoegde geleerden die veel verder kunnen doordringen in de geheimen van de evolutie van het leven.

februari 1966, Marcel Vervoenen.